

Nagy Zsuzsanna

Új épület, új szolgáltatások a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárában

Minden könyvtár számára létfontosságú a szolgáltatáspolitikai folyamatos felülvizsgálata, a változó körülményekhez és igényekhez igazítása. Különösen igaz ez akkor, amikor a könyvtár új épületbe költözik, és egyidejűleg átalakítja szervezeti felépítését. A szolgáltatások megtervezésénél a kereteket a következők határozzák meg: a könyvtár fő feladatai, az új épület adottságai és lehetőségei, a felhasználók igényei, és a könyvtár munkatársainak tudása, készségei. Ezek mentén alakítható ki olyan szolgáltatási struktúra, amely egy egyetemi könyvtárat az egyetemi élet, az egyéni és a közösségi tanulás középpontjává tehet.

Új szolgáltatáspolitikai kialakítása

A 2006–2007. év három rendkívüli jelentőségű feladatot jelölt ki a *Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára* számára: az új épületbe való átköltözés megtervezését és lebonyolítását, a kényszerűen karcsúsított és átalakított szervezet „beüzemelését”, és az új helyszín és új szervezet adottságainak és lehetőségeinek megfelelő szolgáltatási politika kialakítását. A szolgáltatáspolitikai kereteit megszabja a könyvtár középtávú stratégiája, amelyet a fenntartó egyetem intézményfejlesztési céljait, a felsőoktatás jelenlegi működését és változási irányait, és a tágabb társadalmi környezetet figyelembe véve alakítottak ki. A stratégiában is tükröződnek azok az *alapértékek*, amelyek a könyvtár mint szolgáltató szervezet mindennapi működését meghatározzák. Ezek a következőkben foglalhatók össze:

- felhasználó-központú szolgáltatások nyújtása;
- rugalmas, az igényekhez alkalmazkodó és innovatív magatartás;
- a munkatársak tudásának, képességeinek a lehető legteljesebb kiaknázása és továbbfejlesztése;
- hozzáadott érték létrehozása a belső és külső partnerekkel való együttműködés révén;
- a minőség folyamatos felülvizsgálata és javítása.

A szolgáltatáspolitikai kialakításánál hasznos segítséget jelentett a nemzetközi kapcsolataink révén szerzett tapasztalatok felhasználása, egy-egy tevékenység típus legjobb megoldásainak feltérképezése. A *European Business Schools' Librarians' Group (EBSLG)* tagjaként lehetőségünk nyílt arra, hogy a legrangosabb európai üzleti iskolák és egyetemek könyvtárainak ne csak az eredményeit,

de napi gondjaikat, dilemmáikat, és az ezekre adott válaszokat is figyelemmel kísérrjük. Az így szerzett tapasztalatokat természetesen nem vehettük át változtatás nélkül. Nem kizárólag a finanszírozásban megmutatózó komoly lemaradásunk okán, de azért sem, mert minden önmagában jó megoldás csak a politika egészével konzisztens módon alkalmazható hatásosan.

Az előkészítő munka során áttekintettük eddigi szolgáltatásainkat, más – hazai és külföldi – könyvtárak szolgáltatási gyakorlatát, az új épület adta fokozatosan körvonalazódó lehetőségeket, és mindezt összevetettük a középtávú stratégiánkban meghatározott irányokkal. Az így kialakított szolgáltatáspolitikai céljait néhány éves távlatban érvényesnek tekintjük, a konkrét megoldásokat azonban a minden tekintetben új fizikai, szakmai és szervezeti környezet következtében rövid időszakonként felül fogjuk vizsgálni.

Szolgáltatások – feladatok

A BCE Központi Könyvtár szolgáltatáspolitikájának céljai a könyvtár alapvető feladatai mentén fogalmazhatók meg.

Az oktatási folyamat és az egyéni tanulás támogatása

Bármely egyetemi könyvtár akkor képes hatékonyan támogatni az oktatási folyamatot, ha jó az információáramlás, vagyis megfelelően szoros kapcsolatot tud kialakítani az oktatási egységekkel és magukkal az oktatókkal. Ezt szem előtt tartva létrehoztuk a *tanszéki kapcsolattartó könyvtárosok* feladatkörét részben az oktatók minél inkább sze-

mélyre szabott kiszolgálása, részben a tananyagellátáshoz szükséges információk megszerzése érdekében. A kapcsolattartók feladata – egyebek mellett –, hogy idejében megszerezzék és továbbítsák a gyarapításhoz a kötelező és ajánlott irodalom listáit, mindazokkal az információkkal kiegészítve, amelyek a megalapozott gyűjteményfejlesztési döntések meghozatalához szükségesek.

A hallgatók jobb tananyagellátását *rugalmas kölcsönzési konstrukciókkal* is segítjük, a rövidebb határidők révén több hallgató juthat a könyvekhez. A megfelelő felkészülés érdekében, ha nincs előjegyzés az adott könyvre, a hallgató meghosszabbíthatja kölcsönzését. Az egyéni kölcsönzések ellenőrzése, előjegyzés és hosszabbítás a katalóguson keresztül azonosított belépéssel távolról is lehetséges. A könyvek forgásának gyorsítása érdekében a lejárat előtti napon e-mailben figyelmeztetjük az olvasót. Oktatói kérésre lehetővé tesszük, hogy a megjelölt tankönyvekhez meghatározott ideig csak az adott kurzus hallgatói férjenek hozzá.

Az önálló tanulást a korszerű és esztétikus *tanulási terek* fizikai környezetként nagymértékben segítik. A kölcsönzői tér mellett *Hírlapolvasó*, három *Szaktudományi olvasóterem* és egy *Folyóirat-olvasó* várja a felhasználókat. Az ergonomikusan kialakított olvasóhelyek mellett kényelmes fotelok, és a fiatalok ízlésvilágához igazodó, beszélgetésre, lazításra szánt színes ülőbútorok teszik vonzóvá a közös tereket.

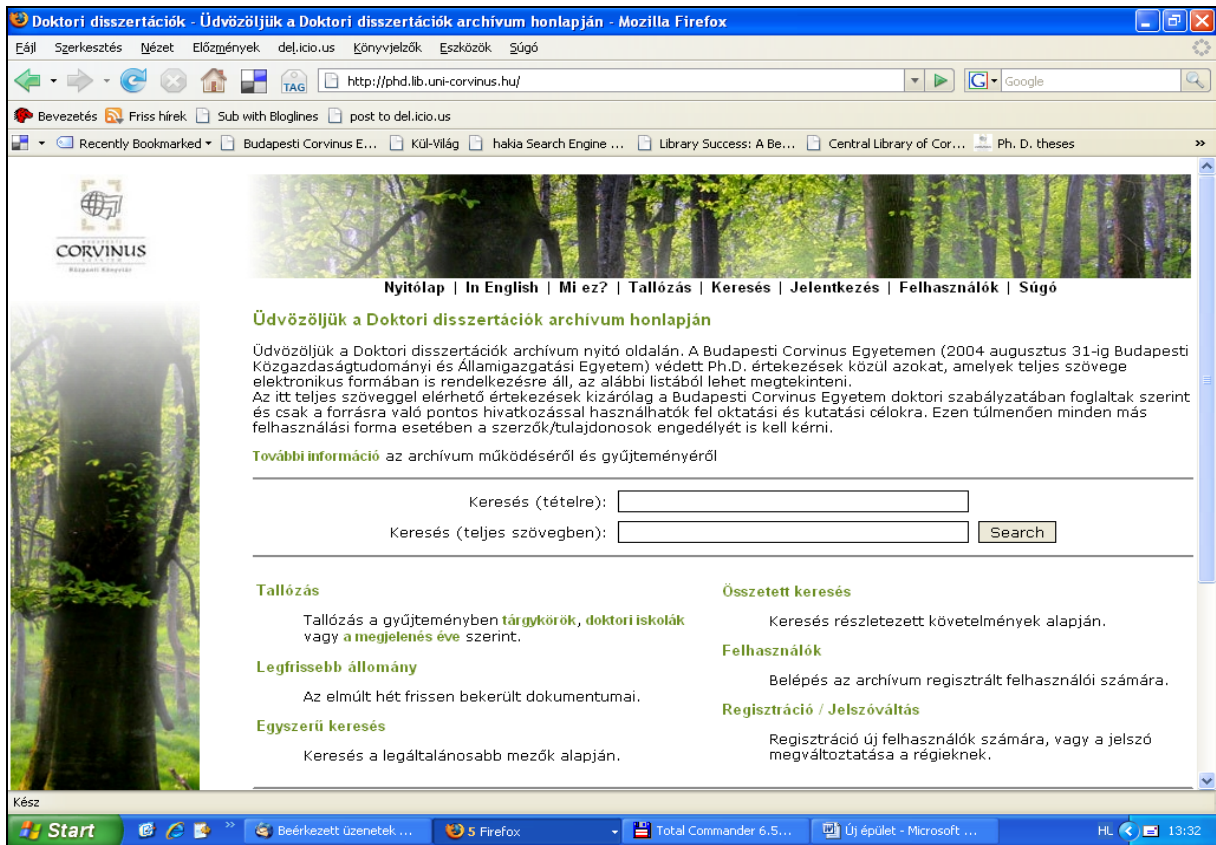
Az oktatás és a tanulás folyamata, módszerei jelentősen megváltoztak az elmúlt években. A felsőoktatásban a passzív, befogadó tanulás és az ismeretek elsajátítását számon kérő oktatás helyett az együttműködésen alapuló, aktív, problémamegoldó tanulás van terjedőben, illetve vált célkitűzéssé. Ezt támogatja az új épületben lehetővé tett új szolgáltatásunk: négy „konzultációs szoba” elnevezésű helyiséget bocsátunk a hallgatók rendelkezésére közös tanulás, csoportos feladatmegoldás céljából. A szobák 4–6, illetve 6–8 személy befogadására alkalmasak, van bennük internetkapcsolattal rendelkező számítógép, és saját laptop használatára alkalmas vezeték nélküli internetkapcsolat. Honlapunkon foglalási rendszert alakítottunk ki, amelynek segítségével előre és távolról is lefoglalhatják a szobákat, illetve megtekinthetik, mikor melyik szoba szabad vagy éppen foglalt. A foglalást csak csoportok – minimum két fő – részére tesszük lehetővé, egy napon egy csoportnak maximum két óra időtartamra. Így próbál-

juk megoldani, hogy a hallgatók minél szélesebb köre élhessen ezzel a kedvező lehetőséggel.

A tanulást segítő fizikai tér mellett legalább ugyanolyan jelentősége van a *virtuális tanulási környezetnek*. Két „e-könyvtár, labor” elnevezésű számítógépes teremben 32–32 számítógép áll a használók rendelkezésére. A szaktudományi olvasótermekben további 22 gép használható, hasonló feltételekkel. A kölcsönző pult mögött négy számítógép a katalógusban való gyorskeresést szolgálja. A könyvtári számítógépeken az egyetem *Informatikai Szolgáltató Központja* által létrehozott, a tanuláshoz, kutatáshoz szükséges számos alkalmazást tartalmazó profilt használhatnak a hallgatók, illetve a beiratkozott olvasók. Minden gépnél van internetkapcsolat, a könyvtár olvasótermeiben pedig wifihasználat.

A virtuális tanulási környezet fontos eleme a *könyvtár honlapja*, illetve az ezen keresztül elérhető szolgáltatások. A honlapon kínált elektronikus források között alapvetők a könyvtár által *előfizetett adatbázisok, elektronikus folyóiratok*. Egyre fontosabbak a saját intézményi tartalmak, amelyek összegyűjtésében, a szabványoknak megfelelő kezelésében és közreadásában jelenleg kiemelkedő szerepet játszik a könyvtár. Három *digitális archívum* érhető el a könyvtár honlapján, az egyetem *Vállalatgazdaságtan Intézetének* archívuma, amely az intézetben született műhelytanulmányokat, kutatási jelentéseket tartalmazza, a *Doktori disszertációk archívum (1. ábra)*, amely az egyetemen megvédett PhD-értekezések teljes szövegét teszi hozzáférhetővé, és a *Szakdolgozatok archívuma*: ez az utóbbi évek szakdolgozataiból és díjnyertes TDK-dolgozataiból ad ízelítőt. A szakdolgozatok csak az egyetemi hálózat gépein érhetőek el, az előző két archívum a nagyközönség számára korlátozás nélkül hozzáférhető.

A könyvtár használatát, ezen belül különösen az elektronikus források közötti eligazodást azzal is elő kívánjuk segíteni, hogy a honlapon külön oldalakat hoztunk létre az *egyes felhasználói csoportoknak*. Ezek az oldalakon sajátos igényeiknek, felhasználói szokásaiknak megfelelő forrásokat és szolgáltatásokat kínálunk. Három felhasználó csoport: az oktatók, a hallgatók (2. ábra) és a látogatók részére alakítottunk ki speciálisan megtervezett és strukturált tájékoztató szövegeket, interaktív felületen keresztül igénybe vehető szolgáltatásokat és információs forrásokat egyaránt kínáló oldalakat.

1. ábra A Corvinus Egyetemen megvédett doktori disszertációk archívuma

2. ábra A könyvtár honlapján a hallgatóknak kínált oldal

Számos *interaktív felület* kívánja élővé tenni a könyvtár és a felhasználók kapcsolatát, a beszerzési javaslattól az azonnali üzenetküldő szolgáltatásig. Ez utóbbit teljes nyitvatartási időben működtetjük. A nyitóoldalon közölt hírek nemcsak a könyvtár szolgáltatásairól szólnak, de olyan, általános érdeklődésre számot tartó elemzésekről, tanulmányokról is hírt adunk, amelyhez a könyvtár révén férhet hozzá az olvasó (pl. nemzetközi szervezetek, minősítő cégek a magyar gazdaságról szóló elemzése, prognózisai stb.). Híreinket kérhetik hírlevélben, vagy RSS hírcsatornaként beköthetik a felhasználók. A magyar gazdasági témájú folyóiratok tartalomjegyzékeit, amelyeket a MATARKA számára is készítünk, ugyancsak szolgáltatjuk hírcsatornaként.

Az önálló tanulás segítésének rendkívül fontos eleme a felhasználóképzés, szélesebb értelemben az *információs írástudás* fejlesztése. Az egyetemi könyvtárakban mindig is fontos feladat volt a hallgatók felkészítése a könyvtárban való eligazodásra, illetve a megfelelő szakirodalom megtalálására. A források ugrásszerű bővülése és a fejlett techno-

lógiai infrastruktúra által létrejött információdömping újfajta készségeket és képességeket követel meg mindazoktól, akik hatékonyan és szakszerűen akarnak információhoz jutni a tudás megszerzésének folyamatában. Ezeket a készségeket közvetíti – természetesen nem kizárólagosan – a könyvtár az információs írástudást fejlesztő képzések és a tananyagba épülő kurzusok révén. A könyvtár saját képzési programját moduláris rendszerben, egymásra épülő, de önállóan is hasznos tréningek formájában kínálja. Az alapvető könyvtárhasználati ismereteken kívül, az egyes forrástípusok használata, a kutatási módszerek és technikák, az információ szakszerű és etikus keresése, felhasználása egyaránt részei az oktatási tematikának. Hangsúlyt helyezünk arra, hogy az oktatókat minél jobban bevonjuk a felhasználóképzésbe, ez nagymértékben segíti a hallgatók fogadóképességét, az átadott ismeretek hasznosulását. Jelentős eredménynek tekintjük, hogy az elmúlt két évben több, az egyetemi oktatás részét képező tantárgy tematikájának kidolgozásában és oktatásában vettek részt a könyvtár munkatársai.

3. ábra Egy bibliográfiai adatbázis rekordjai az elérhető teljes szövegre és a könyvtári állományra mutató kapcsolatokkal

Az egyetem kutatási tevékenységének támogatása

Az egyetem kutatóinak versenyképességét főként a nemzetközi szinten elismert színvonalú *forrásokhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés* biztosításával tudja segíteni a könyvtár. Ez gyűjteményszervezési és szolgáltatási feladat egyaránt. A pénzügyi forrásokkal való gazdálkodás, a beszerzési konzorciumok szervezése, a kutatásfinanszírozási lehetőségek becsatornázása a könyvtári beszerzésekbe a gyűjteményszervezési munka része. A kutatási területek nyomon követése, az adott terület már meglévő forrásainak bemutatása, az új igények felderítése – személyes kapcsolatok révén is – a tanszéki kapcsolattartó könyvtárosok feladata.

A *kutatást segítő virtuális környezet* kialakítása magában foglalja a távoli hozzáférés lehetővé tételét, a különféle források közötti navigálás megkönnyítését, a bibliográfiai rekordok összekapcsolását az elérhető teljes szövegekkel és/vagy a könyvtári állománnyal (3. ábra), a használatra vonatkozó tanácsok és segédletek elhelyezését az adott felületen.

A kutatási tevékenységhez számos formában nyújtunk *módszertani segítséget*. Egyéni és kiscsoportos felhasználóképzést, tréninget kínálunk a könyvtárban és az intézetekben, tanszékeken. Bemutatjuk az újdonságnak számító kutatási segédeszközöket, alkalmazásokat, új elektronikus kommunikációs eszközöket, csatornákat. Leggyakrabban igénybe vett szolgáltatásunk az egyedi problémamegoldás személyesen, telefonon vagy elektronikus úton. Honlapunkon keresztül is kínálunk *kutatási segédleteket*, forrásismertetőket. A tesztelhető adatbázisok, források hasznos kiegészítői lehetnek az előfizetett forrásoknak.

Az egyetem mint szervezet sikeres működésének támogatása

A könyvtár törekvése, hogy *központi információs forrássá és információszoigálatóvá* váljon az egyetem vezetése és szervezeti egységei számára. Az oktatástervezést és -szervezést támogató, szakirodalmat, nemzetközi összehasonlításokat, rangsorokat, híreket szolgáltat. Hagyományos feladata az *oktatói publikációk nyilvántartása*. A korábbi nyomtatott bibliográfiák helyett jelenleg az online katalógus részhalmaza az oktatói publikációk adatbázisa. Ennek alapján kerülnek a könyvtár honlapjára a negyedévente elektronikus kiadvány-

ként összeállított publikációs listák. 2007-ben a könyvtár és az egyetem Informatikai Szolgáltató Központja együttműködésében elkészült az oktatói publikációk nyilvántartását és az egyetem publikációs tevékenységének statisztikai értékelését is szolgáló intranetes alkalmazás.

Az egyetemi kiválóság tudatosításának hatásos eszköze a már említett *intézményi dokumentumtár(ak)* kialakítása és működtetése, amelyek nemcsak a kutatói publikációkat közvetítik a tudományos nyilvánossághoz, de egyúttal az intézményi tudományos eredményeket is láthatóvá teszik.

A megnövekedett hallgatói létszám és a hallgatók összetételének megváltozása új feladatokat jelent. Az egyre sokszínűbb kulturális háttérű és nyelvű hallgatók kiszolgálása érdekében *angol nyelvű honlapot működtetünk*, és katalógusunkban is bővítettük az angol nyelvű felületeket. Az olvasótermekben mindenhol magyar és angol nyelvű feliratokat helyeztünk el. A munkatársak nyelvtudásának fejlesztésével törekszünk a külföldi hallgatók zavartalan angol nyelvű személyes kiszolgálására is.

Az *üzleti világgal való kapcsolatok* kiépítése létkérdés az egyetem számára. E tevékenységében a könyvtár is részt vesz. Felvettük a kapcsolatot a *Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarával*, amelynek értékes gyűjteményét 1948-ban megörököltük. Az együttműködés eredményeként a gyűjtemény bemutató színvonalas kiadvány készül, megjelenése 2008-ban várható.

Személyre szabott információs szolgáltatásokat, információs csomagokat kínálunk a megrendelő cégeknek, vállalkozóknak, magánszemélyeknek. A vállalati, intézményi tagság adott intézmény meghatározott számú munkatársának könyvtárhasználatát teszi lehetővé meghatározott díj ellenében. Az üzleti és az akadémiai szektor együttműködése keretében közös pályázatokat, projekteket indítunk cégekkel az üzleti tartalmak közvetítése, a tudományos eredmények terjedése és hasznosulása érdekében.

A szakmai és a nagyközönségnek nyújtott szolgáltatások

Nyilvános könyvtárként egyedülálló közgazdasági és gazdaságtudományi gyűjteményünket és forrásainkat a szakma képviselői számára is hozzáférhetővé tesszük. A helyben használat mellett a kölcsönzés, a könyvtárközi kölcsönzés és a doku-

mentumszolgáltatás is ezt a célt szolgálja. Honlapunkon keresztül saját fejlesztésű archívumainkban értékes magyar szakirodalmat közvetítünk ingyenesen és korlátozás nélkül.

Nyilvános szolgáltatásaink az *egész életen át tartó tanulás és a felnőtteképzés* számára nélkülözhetetlen forrásokat jelentenek. Ezt egészíti ki a könyvtár az információs írástudás oktatásával, valamint a tanulási, információkeresési tanácsadással.

Az egyetemi és a helyi közösségek *kulturális térként* is egyre inkább használják a könyvtárat. Az új épület helyiségei lehetővé teszik szakmai rendezvények, könyvbemutatók, kiállítások megrendezését. A hallgatók öntevékeny csoportjai is igénybe vehetik a könyvtárat saját szakmai és kulturális eseményeik helyszínékként. Kulturális programok, szolgáltatások kínálata mellett terveinkben képzőművészeti alkotások bemutatása is szerepel.

A könyvtár mindezen szolgáltatások nyújtásával, az ezt lehetővé tevő komoly és szerteágazó háttér munka végzésével, a megfelelő finanszírozásért folyó, mára már állandósult küzdelemmel az egyetem nemzetközi szintű, minőségi oktatási, kutatási és a tágabb közösséget szolgáló tevékenységét támogatja. Ha munkánk sikeres, akkor a könyvtár a maga egyedülálló gyűjteményével, korszerű információtechnológiával ellátott környezetével, funkcionális, mégis barátságos és otthonos berendezésével és nem utolsósorban a könyvtárosok által nyújtott magas színvonalú és emberközpontú szolgáltatásaival az egyetemi élet, az egyéni és közösségi tanulás középpontjává válhat.

Irodalom

Cambridge University Library Strategic Plan 2005–2010.
www.lib.cam.ac.uk/strategic_plan.doc

Researchers' use of academic libraries and their services. A report commissioned by the Research Information Network and the Consortium of Research Libraries. April 2007.

<http://www.rin.ac.uk/files/libraries-report-2007.pdf>
[2007. dec. 10.]

Standards for Libraries in Higher Education. American Library Association, August 29, 2006.

<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standardslibraries.cfm> Document ID: 170127 [2007, dec, 7.]

University of Bristol. Library and Information Resources Provision Strategy 2005–2009.

<http://www.bristol.ac.uk/is/about/what/libraries/libraries/#strategy>

The University of York. University Library and Archives strategy and performance.

<http://www.york.ac.uk/services/library/aboutus/strategy.htm>

Beérkezett: 2007. XII. 19-én.

Nagy Zsuzsanna

a Budapesti Corvinus Egyetem
Központi Könyvtárának
szolgáltatási igazgatója.
E-mail: zsuzsanna.nagy@unicorvinus.hu

HIRDESSEN A -BEN!

2008-ban megrendelt hirdetéséhez
ingyenes bemutatkozási lehetőséget (pr cikk) adunk
a lap elektronikus változatában.

A hirdetés ára:

- beszerkesztett (fekete-fehér): 60 000 Ft/oldal + 20% áfa
- szórólap elhelyezése (25 g-ig): 45 000 Ft/alkalom + 20% áfa

A kiadvány formátuma: A/4 • Tükkörméret: 168 x 225 mm

Megrendelhető a szerkesztőségben:

1111 Budapest, Budafoki út 4-6. • Levélcím: 1510 Bp., Pf. 111
Tel.: 463-2446; 463-1111/5652 • E-mail: tmt@omikk.bme.hu